

जाहीरातीचे दर.

सालील पत्त्यावर चोक्रशी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधवास' पुणे ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४(एपारल हेराल माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूली धर्मकामाविति ।

—कौटिल्य अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

वर्ष ७

पुणे, बुधवार, तारीख २१ मे, १९४१

अंक २१

दक्षिण कोंकणातील राष्ट्रीय वाण्याचें

प्रमुख साप्ताहिक

हिंद-सेवक

संपादक—सदानंद शांताराम भांडारकर

प्रकाशक—मधुकर यशवंत भांडारकर

हिंदसेवकमध्ये दर गुरुवारी रत्नागिरी जिल्ह्यातील सर्व
घडामोडींची विस्तृत माहिती मिळते.

व्यवस्थापक—'हिंद-सेवक', मालवण, जि. रत्नागिरी.

ग्रामोद्योग करून पैसा मिळवा.

देशी रंगाची शिक्षक—विदेशी रंग महागले ना ? मग
वनस्पतीपासून देशीम, सूत, लोकर रंगविणें व चिट्टे छाप-
ण्याची सोपी माहिती शिका. किं. १॥ रु.नजरबंद शिक्षक—जादूच्या ८० चमत्कारिक खेळांची
साचित्र माहिती मागवून जादूगार व्हा ! किं. १॥ रु.बुटपालिश शिक्षक—फातड्याळा लावण्याची घडू व
पातळ निराळया रंगाची पॉलिश घरी बनवा ! किं. ॥० ट.

ह. निराळा. प्रो. ज्ञानमित्र, शनिवार, पुणे २.

दोन जगें—



- ★ एक गरीबांचें व दुसरें श्रीमंतांचें !
एक माडासारखें उंच व दुसरें गवतासारखें लहान !
- ★ परमेश्वरानें निर्माण करतांना एकच जग निर्माण केलें मग
त्याचीं हीं अशीं छकलें कोणी पाडलीं !

★

: भूमिका :

मौनाझी, ललिता पवार, बेबी देवी,
बाबुराव पेंडारकर, साळवी, दामुळण्णा मालवणकर,
मा. विठ्ठल आणि विनायक

दिग्दर्शक : विनायक कथा-संवाद : खांडेकर
फोटोग्राफी : पां. नाईक

★

नवयुगचा नवा सामाजिक वोलपट
(हिंदी व मराठी)

शनिवार
ता. २४ रोजीं

मिनव्हा, पुणे व न्यू वेस्ट एण्ड, मुंबई

विविध माहिती

सुद्धविषयक घोष्याचा विमा

कितीचे लोकांनी आपल्या माळाचा सुद्धविषयक घोष्याचा विमा उतरविला आहे, परंतु माळाच्या सन्या किंमतीपेक्षा कमी किंमतीची पॉलिसी घेतलेली आहे. मागील काळाबद्दल, मागून हसा भरला तरी त्याच माळाचा जादा रकमेचा विमा उतरण्यांत येणार नाही, असे हिंदुस्थान सरकारने जाहीर केले आहे.

विक्रम संवत्‌चा द्विदशसंवत्सारिक उत्सव

राजा विक्रमादित्याचे नावाने चालू असलेल्या विक्रम संवत्‌चा दिवस सांवात्सारिक उत्सव उज्वेन येथे मार्च, १९४३ मध्ये साजरा करण्यांत येणार आहे.

टपालाचा नाश

१ ते १३ जानेवारीचे दरम्यानचे पश्चिमेकडे जाणारे टपाल शत्रुचे कारवाईमुळे नाश पावले आहे, असे सरकारी रीत्या प्रसिद्ध झाले आहे.

सीडोनचा लष्करी खर्च

सीडोन सरकारने चालू वर्षाच्या अंदाजपत्रकांत लष्करी सात्यासाठी ४४ लक्ष रुपयांची तरतूद केली होती. त्यांत आतां २७ लाखांची वाढ होणार आहे.

लॉर्ड इंचकेप ह्यांची सीडोनमधील माळमचा

सुमारे एक वर्षापूर्वी लॉर्ड इंचकेप हे मरण पावले, त्यांनी सीडोनमध्ये ठेवलेल्या इस्टेटीची किंमत ८ लक्ष, ४० हजार ६, भरली.

कोयनेलचा पुरवठा

कोयनेलचा येत असलेल्या वाढत्या मागणीप्रमाणे पुरवठा होत नसल्याकारणाने, बंगाल सरकारने कोयनेलचा वार्षिक पुरवठा ५० हजार पौडांचा १ लक्ष पौड करण्याचे ठरविले आहे.

पश्चिम आफ्रिकेस हिंदी कापडाचा पुरवठा

गोस्ट कोस्ट व नैगेरिया (पश्चिम आफ्रिका) इकडे कापड पाठविण्यासाठी कापड तयार मिळेल किंवा नाही, ह्याविषयी चौकशी हिंदुस्थान सरकारने बंगाल गिरणी मालक संघाकडे केली आहे.

वायरमेनच्या परीक्षा

इलेक्ट्रिक सुपरवायझर व वायरमेन ह्यांच्या परीक्षास मुंबई, पुणे व अहमदाबाद येथे २८ जुलै रोजी प्रारंभ होईल.

मयादिवाहेर ऊंस माळल्याबद्दल दंड

संयुक्त प्रांतांतील सन्धाणपूर येथील साखर कारखान्यास प्रांतिक सरकारने ९५ हजार रुपये दंड केला आहे. ठरवून दिलेल्या मयादिवाहेर ऊंस माळल्याबद्दल हा दंड करण्यांत आला आहे. दंड वसुलीसाठी कारखान्याच्या माळमनेवर टाच आणण्यांत आली आहे.

बलुची लोकरिस बाजारपेठ

बलुचिस्तान मधील लोकरिस बाजारपेठ मिळवून देण्याचा प्रयत्न हिंदुस्थान सरकार करित आहे.

सुद्धविषयक घोष्याच्या विम्याच्या हप्त्यांची रकम

ऑक्टोबर १९३० ते मार्च, १९४१ ह्या सुदृतीत संबंद हिंदुस्थानांत मिळून माळाच्या सुद्धविषयक घोष्याच्या हप्त्यांची वसूल रकम सुमारे ३० लक्ष, ३१ हजार रुपये भरली.

लिमिटेड कंपनी-ताजे उपलब्ध आकडे

ऑक्टोबर, १९४० मध्ये २ कोटि, २ लक्ष रुपये भांडवलाच्या ८६ कंपन्या नोंदल्या गेल्या, त्यापैकी बंगालचा वांटा ८० लाखांच्या ३१ कंपन्यांचा आहे. ७३ लाखांच्या ३१ कंपन्या लिक्विडेशन-मध्ये गेल्या.

ऊंस लावण्याचे थांबत का नाहीत ?

संयुक्त प्रांतांत उसाची लागवड फाजील झाली असली व उसाची किंमत मणास साडे चार आणे, इतकी सत्ती गेली असली, तरी तेथील शेतकरी उंस लावण्याचे का बंद करित नाहीत ? ह्या प्रश्नाचे उत्तर "स्टेड्समन"च्या एका खास बातमीद्वारे दिले आहे. तो म्हणतो:—"साडेचार आणे मण ऊंस झाला तरी शेतकऱ्यास ऊंस लावणेच सर्वांत फायदेशीर वाटते. विशेषतः कालव्याच्या पाण्यासाठी जेथे जमिनी आहेत, तेथे दुसऱ्या कोणत्याही स्वस्त पिकास पाणीपट्टी शेतपत नाही. स्वामाधिकरणेच शेतकरी ऊंसच लावतात." सरकारने उंसाची लागवड कमी व्हावी ह्यासाठी प्रचार केला, त्याचा सुपरिणाम दिसून येत आहे.

टायर-ट्यून्जवर जकात

त्रावणकोर संस्थानने आपल्या संस्थानांत तयार होणाऱ्या रबर टायर्स व ट्यून्ज ह्यांवर १०% एकसाइज पट्टी बसविली आहे. ही पट्टी १ एप्रिल, १९४१ पासून अंमलांत येईल.

उद्घाटन समारंभ

शिवा स्टीम मॅन्डिगेशन कंपनीच्या विजगापट्टम येथील आग-बोटी बांधण्याच्या घक्याचा उद्घाटन समारंभ २१ जून रोजी श्री. राजेंद्र प्रसाद ह्यांचे हस्ते होणार आहे.

अलाहाबाद बँक लि.

वरील बँकेने, १९४१ साली, मुंबईवलेल्या रकमांवर ३९ लक्ष, ५८ हजार रुपये व्याज मिळविले. कमिशन, डिस्काँट, इत्यादींच्या स्वरूपांत बँकेस ६ लक्ष, ४८ हजार रुपये मिळाले. बँकेने देविदारांस १४ लक्ष, ८ हजार रुपये व्याज दिले. बँकेच्या स्वयं-स्येस खर्च २० लक्ष, ५५ हजार रुपये आला. निवळ नफा ९ लक्ष, ७१ हजार रुपये उरला. भागीदारांस १२% डिव्हिडंड व ६% बोनस मिळाले. बँकेचे भांडवल ३५३ लक्ष रुपये असून रिझर्व्ह फंड ५४ लक्ष रुपयांचा आहे. ठेवी १२ कोटि, ३६ लाखांच्या आहेत. दिलेल्या कर्जाचे एकूण ठेवीशी प्रमाण ४५% पडते; म्हणजे बँकेने एकूण ५ लक्ष, ५८ हजार रुपये कर्जाक दिलेले आहेत. बँकेजवळील ४ कोटि, ९१ लक्ष रुपयांच्या रोखपैकी ९१% रोखे हिंदुस्थान सरकारचे आहेत.

विमा कायद्याखालील नियमांत सरकारने सुचविलेली दुरुस्ती

विमा कंपन्यांच्या बोर्डांवर निवडून घेण्यास सध्या २ हजारांचा विमा ढायेक्ट्राने उतरलेला असावा लागतो, तो ह्या पुढे ३ हजारांचा विमा करण्यांत यावयाचा आहे. ५ वर्षांपेक्षा जुन्या कंपन्यांचे बाबतीत हा नियम लागू केला जाईल. श्वसिनांच्या बाबतीत किमान मर्यादा ५०० रुपयांची आहे.

मद्रास शेतकरी कर्जाविचारण कायदा

मद्रास अॅग्रिकल्चरिस्ट्स डेट रिलीफ अॅक्ट अंमलांत आला त्यास मार्च, १९४१ अखेर ३७ महिने पुरे झाले. ह्या सुदृतीत एकूण ६ कोटि, ८ लक्ष रुपयांचा हितसंबंध असलेल्या १ लक्ष, ५९ हजार बाबी वरील कायद्यास अनुसरून निकालांत काढण्यांत आल्या, ह्यामुळे शेतकऱ्यांस त्यांच्या कर्जांत २ कोटि, ८७ लक्ष रुपयांची सूट मिळाली.

अनुक्रमणिका

१ विविध माहिती ... २४२	५ इबाई इंधणापासून संरक्षण
२ हिंदी निर्गत व्यापाराचा प्रश्न ... २४३	६ मच्छिमारीचा बंदी ... २४७
३ तालबंदीत मालाची किंमत ... २४४	७ बाचनालयाची वाढ व झुपाणा ... २४८
४ स्फुट विचार ... २४५	८ मिटिश रोख्यांवरील व्याज ... २४८
रुडोल्फ हेस—कॉमन्स	९ निवडक बाजारभाव ... २४९
समेत वंदविवाद गुह-उद्देशेतर पसरले	१० सहकारी संस्था ... २५०

अर्थ

बुधवार, ता. २१ मे, १९४१

हिंदी निर्गत व्यापाराचा प्रश्न

शत्रुपक्षांनी बहुतेक सर्व युरोपखंड व्यापल्यासारखे करून टाकले आहे आणि न्यामधील देशांशी होणारा हिंदुस्थानचा व्यापार बंद पडला आहे. अमेरिका आणि इंग्लंड व साम्राज्यांतील इतर देश ह्यांतील पेठाच कायत्या हिंदी व्यापारास सुरुन्या आहेत. त्यांचे नावतीतहि समुद्रावरील नाविक वहातुकीच्या साधनांचे नावतीत अडचणी मार्गात येणे स्वाभाविक आहे. दुसरे असे काँ, युद्ध-परिस्थितीत लडाऊ उपयोग्याच्या मालासच व्यापारांत प्राधान्य मिळणे अपरिहार्य आहे. हिंदुस्थानच्या निर्गत व्यापारांत कच्च्या मालाचाच भरणा असतो आणि त्याचा संप परदेशांत भयादित झाला असतां हिंदी शेतकरी वर्गाच्या प्राप्तीवर प्रतिकूल परिणाम होतो. ह्या सर्व अडचणीतून मार्ग काढून हिंदी मालाचा संप वाढवणे हे व्यापारी आणि सरकार ह्यांचे कर्तव्य होऊन बसते. ते पार पाडले जावे म्हणून हिंदुस्थान सरकारने निर्गत व्यापार सहाय्यार मंडळ गेल्या वर्षी नेमले. ह्या मंडळाची सभा सिमला येथे नुकतीच भरली होती. तीमध्ये हिंदुस्थान सरकारचे व्यापारमंत्री, सर ए. रामस्वामी मुद्दलियार, ह्यांनी सहाय्यार मंडळ नेमण्यांत सरकारच्या मनांत असलेला उद्देश स्पष्ट करून सांगितला. युद्धक्षेत्राच्या विस्तारामुळे हिंदी निर्गत व्यापाराच्या मार्गातील अडचणी वाढल्या असल्या तरी निर्माण होणाऱ्या परिस्थितीत सरकार आणि व्यापारी ह्यांनी आपणांस शक्य आहेत त्या उपायांनी हा प्रश्न सोडवला पाहिजे असे ते म्हणाले. त्यांनी दोन बाबी समेपुढे मासुल्याने मांडल्या. युद्धस्थितीच्या योगाने व्यापार व देवघेव ह्यांवर बसणारे नियंत्रण स्वाभाविक व अपरिहार्य आहे ह्याची जाणीव सर्वांनी वाढवली पाहिजे ही त्यांनी सांगितलेली पहिली गोष्ट होय. दुसरी बाब युद्धाच्या दृष्टीने प्रत्येकाने करावयाच्या स्वार्थत्यागाविषयीची आहे. हा स्वार्थत्याग आपसुद्धीचा किंवा नाहलाजाने करावा लागणारा असा असणार हे उघड आहे. हिंदुस्थानातील व्यापारी वर्गास हा विचार पटला असल्या-विषयी सर रामस्वामी ह्यांनी समाधान व्यक्त केले. व्यापारावर कितीहि नियंत्रण बसले तरी युद्धाच्या निकडीच्या गर-

जांच्या दृष्टीने ते मान्य केलेच पाहिजे असे त्यांनी सांगितले. सहाय्यार मंडळाच्या वतीने बोलताना श्री. चुनीलाळ मेथा ह्यांनी हिंदी व्यापारी वर्गास युद्धामुळे उत्पन्न झालेल्या अडचणी अवगत असून युद्धापरिचर्ये व्हावयाच्या प्रयत्नांत सरकारास त्याचा पूर्ण पाठिंबा आहे असे आश्वासन दिले.

निर्गत व्यापारावर पुष्कळ अंशी अवलंबून असलेला हिंदी माल म्हटला म्हणजे गाळिताची धान्ये, कपास, ताम, इत्यादि प्रकारांची पिके होत. उदाहरणार्थ, भुद्रुगास परदेशी असलेली मामुली मागणी पुष्कळच घटली असून साम्राज्य सरकार हा माल घेईल तेवढाच देशाबाहेर संपण्याची शक्यता उरली आहे. त्या सरकारने हिंदी शेंगदाण्याचा उठाव करण्याचे संबंधात परिभाषण व किंमती ह्यांचे करार केले आहेत. ह्या व्यवहारांत हिंदी शेतकऱ्यांस चांगला भाव मिळण्याची आवश्यकता सरकारास अवगत आहे. हिंदुस्थान सरकाराने साम्राज्य सरकाराचे लक्ष ह्या गोष्टीकडे वेधले आणि करारांत नमूद असलेले शेंगदाण्याचे भाव आणि प्रत्यक्ष बाजारातील भाव ह्यांच्यामधील फरकाचा फायदा हिंदी शेतकऱ्यांस मिळण्याची व्यवस्था व्हावी असे सुचवले होते ती सूचना मिटिश सरकाराने मान्य केली असल्याची माहिती सर रामस्वामींनी निर्गत व्यापार सहाय्यार मंडळास दिली आहे. निर्गत व्यापारांत घट झाल्या कारणाने उद्भवलेल्या परिस्थितीत भुद्रुमूग पिकवणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या पदरांत योग्य भाव पडावा हे सयुक्तिक आहे ही गोष्ट साम्राज्य सरकारास पटली आहे हे समाधानकारक आहे. त्या सरकारने केलेल्या करारातील दाखल किंमती व प्रत्यक्ष बाजारभाव ह्यांतील फरका इतक्या रकमेचा फंड हिंदुस्थान सरकारच्या तात्यावर जमा केला जात आहे आणि त्याचा उपयोग, इतर रकमांची त्यांत भर पाहून, हिंदी शेतकऱ्यांच्या हितासाठी व्हाव असे ठरले आहे. जानेवारी १२ ते एप्रिल अखेर ह्या अवधीत सुमारे १३ लक्ष रुपये ह्या फंडांत जमले आहेत. अळशीच्या पिकाचे नावतीत असाच प्रश्न उपस्थित करण्यांत आला होता आणि हिंदुस्थान सरकारने तो हाती घेण्यापूर्वीच मिटिश सरकारने शेंगदाण्याप्रमाणेच त्याचा निकाल आपण होऊन ठावला आहे आणि त्या संबंधातल्या फंडांत सुमारे २ लक्ष रुपये जमा झाले आहेत. लोकरीची निर्गत अमेरिकेत होण्याविषयीची व्यवस्था हिंदुस्थान सरकारने केली असल्याची आणि बीस हजार जादा गादी पाठवण्याबद्दलची सवलत हिंदी व्यापार्यांस दिली असल्याची माहिती. सर रामस्वामी ह्यांनी दिली.

सिमला येथे भरलेल्या निर्गत व्यापार सहाय्यार मंडळाच्या समेत कित्येक प्रश्नांची चर्चा झाली त्यामध्ये हिंदी कातड्यांच्या व्यापारा विषयाचा प्रश्न होता. दक्षिण आफ्रिकेत हा माल संपण्यास वाव आहे, परंतु त्या देशांत आयात मालाचे नावतीत निबंध घालण्यांत आले असल्याने अडचणी उत्पन्न झाल्या आहेत असे सांगण्यांत आले. ह्या प्रश्नाकडे सरकार लक्ष देत आहे असा खुलासा त्यावर करण्यांत आला. हिंदी मायक्यास अमेरिकेत वाव आहे पण तेथे जास्जिल देशाची स्पर्धा आढवी येत आहे. ह्या अडचणी लक्षांत घेऊन हिंदुस्थान सरकार स्वतःच हिंदी मायका सुरेदी करून तो अमेरिकेस पाठवीत आहे अशी माहिती देण्यांत आली आहे. हिंदी बनावटीच्या विशिष्ट प्रकारांच्या मालास अमेरिकेत चांगली मागणी असल्याचा उल्लेख मीक-मेरी रिपोर्टीत आहे. त्यास उद्देशून ह्या मालाचा वाण व प्रत ह्यांचे संरक्षण व नियंत्रण होण्याची

व्यवस्था सरकारच्या सहायाने केली जावी असें सिमल्याच्या समेत ठरले. सध्याच्या अडचणीच्या परिस्थितीत हिंदुस्थान सरकारचे व्यापार मंत्री आणि त्यांचे साते हिंदी मालाच्या निर्मातीस उजेवन व सहाय देण्यासाठी कृती असल्याच्या प्रयत्नाविषयी समधान व्यक्त करणारा ठरावहि सभेने मंजूर केला. हिंदुस्थानच्या कच्च्यापकण्या मालाच्या परराष्ट्रीय संपाचा प्रश्न युद्ध-परिस्थितीमुळे सरोत्तरच विकट झाला आहे. तथापि, हिंदुस्थान सरकार व त्यांचे सहाय्यगार मंडळ ह्यांना तो नेटाने सोडवण्याचा यत्न केल्यास व्यापाराचे मार्गातील काही अडचणी दूर होण्यासारख्या आहेत ही गोष्ट आतापर्यंतच्या अनुभवाने सिद्ध झाली आहे. व्यापारास मदत हे एका प्रकारचे युद्धसहाय्यच होय ही गोष्ट ध्यानात बाळगणे आवश्यक आहे. प्रत्यक्ष युद्धपरिस्थितीमुळेच येणाऱ्या व्यापाराच्या अडचणी मात्र विसरून चालावयाचे नाही, इतकेंच.

ताळेबंदांत शिलकी मालाची किंमत किती धरावी ?

कारसान्यास अगर व्यापारी संस्थेस नफा-तोटा किती झाला ह्याचा बरोबर हिशेब होणे हे कारसान्याच्या ताळेबंदांत दाखविण्यांत येणाऱ्या मालाचे किंमतीच्या अनुकूपणावर बव्दशी अवलंबून असते. इतर जिद्दीची किंमत जितक्या निश्चितपणे ठरविता येते, तितका निश्चितपणा मालाचे किंमतीचे बाबतीत येऊ शकत नाही. प्रत्यक्ष माल जागेवर आहे किंवा नाही हे स्वतः तपासून पाहणे ऑडिटरचे कार्यक्षेत्रांत येत नाही. तसेच, मालाची किंमत बरोबर ठरणे हेहि त्यास शक्य होणार नाही; कारण तो प्रत्येक घंथात तज्ज्ञ असणे अशक्य असते. अर्थात, ऑडिटरला दिलेल्या कामदपत्रांवरूनच त्यास आपले काम पहावे लागते.

ताळेबंदाचे तारखेस सर्व मालाची मोजमाप करण्यांत यावी. काही माल प्रत्यक्ष जागेवर नसतो, परंतु तो वास्तविक कारसान्याचे मालकीचाच असतो, अशा मालाचीहि मोजमाप होणे जरूर असते. वाट चालत असलेला माल, धक्क्यावर पडलेला माल, एजंटकडील व मिन्हाइकांजवळील शिलकी माल व शासककडील माल, ह्या सर्वांची यादी केली पाहिजे. ज्या मालाचे इन्व्हॉइस कारसान्याचे पुस्तकांत दाखल झालेले असतील, अशा मालाचाच अंतर्भाव यादीत होईल. काही माल विकला असला तरी तो मिन्हाइकांजने नेला नसेल व जो माल दुसऱ्याचे मालकीचा असून त्याचेतर्फे कारसान्याचे जागेवर असेल असा माल यादीत घेता कामा नये.

मालाची यादी केल्यानंतर त्याची किंमत ठरविण्याचा महत्त्वाचा प्रश्न उपस्थित होतो. पडलेली किंमत व चालू बाजार-भावाने होणारी किंमत ह्यांपैकी जी किंमत कमी भरेल, ती घरणे हा चोख हिशेबाचे दृष्टीने योग्य मार्ग होय. पडलेल्या किंमतीपेक्षा बाजारभाव अधिक असला व बाजार-भावाने मालाची किंमत केली, तर मालाची विक्री होण्यापूर्वीच कारसान्यास नफा मिळाल्यासारखे होईल. ह्याकरिता पडलेल्या किंमतीपेक्षा अधिक किंमत घरणे इष्ट नाही. कारसान्यास लाभणाऱ्या कच्च्या मालावर यादी लागणारी जकात, कर, इत्यादींची रकम त्याचे किंमतीवर चढवणे युक्त आहे. वेगवेगळ्या वेळी निर-निराळ्या दराने माल घेतला असला, तर सरासरी किंमत घरणे

सोईचे होईल. मात्र, बाजार भावापेक्षा ती जस्त असता कामा नये.

उत्पादन कार्यात काही माल अडकून राहून थंडावरहि काही माल असेल. कच्च्या मालाची किंमत, मजुरी व उत्पादनाचे इतर सर्व आणि नोकरधर्गींच्या पगाराचा काही भाग ह्यांची बेरीज केली म्हणजे उत्पादनातील मालाची किंमत ठरेल. ताळेबंदाचे तारखेस मजुरीचे व इतर दर उतरलेले असले, तर त्या मानाने किंमत कमी धरावी लागेल. पक्या मालाची किंमत ठरवितांना ह्याच तत्त्वाचा अवलंब करावा लागतो. भांडे, कर, विजेचे विल, थंडावरील घसारा, व्यवस्थापकांचा पगार, गुंतलेल्या रकमेवर व्याज, इत्यादि गोष्टी हिशेबांत घेण्याचा कारखानदारांचा नेहमी प्रयत्न असतो. तयार मालाची विक्रीची किंमत ठरवितांना ह्या सर्व गोष्टींचा जरूर विचार केला पाहिजे. परंतु पक्या मालाची ताळेबंदाकरिता किंमत ठरवितांना त्याचेकडे विशेष लक्ष न देणे हे अधिक सावधगिरीचे असते. कोणती बाब हिशेबांत घ्यावी व कोणती घेऊ नये, हे प्रत्येक थंडाच्या वैशिष्ट्यावर अवलंबून असते. बाजारांत ज्या दराने माल मिळतो, त्याच दरापेक्षा अधिक दराने कारसान्याच्या पक्या मालाची किंमत ठरविणे अर्थातच चुकीचे ठरेल. कारसान्याच्या उत्पादनास नग्यानेच सुरवात झाली असली तर सहाजीकपणेच त्याच्या उत्पादनाचा सर्व वाजवीपेक्षा अधिक असतो व कित्येक प्रसंगी त्यास बाजारांत मिळणाऱ्या मालाचे किंमतीपेक्षा अधिक किंमत माल तयार करण्यास लागते. अशा वेळी, उत्पादनाच्या सत्त्वावरून मालाची ताळेबंदातील किंमत ठरवणे चुकीचे होईल.

सिंधमध्मे शिक्षणाचा प्रसार

सिंधमध्मे शंभरांत फक्त १३ पुरुष व २ स्त्रिया साक्षर आहेत. शेकडा ५३ लोक शिक्षण घेतात. मुसलमानांचे लोकसंख्येत प्रमाण ७२.८% आहे, परंतु शिक्षण घेणारे मुसलमान फक्त ३.३% आहेत. हिंदूंत ते प्रमाण १०.३% आहे. सिंध प्रांताने १८३८-३९ मध्ये शिक्षणावर ६७ लक्ष, ७४ हजार रुपये सर्व केला.

डिफेंस सात्याच्या कचेऱ्यांचे काम

हिंदुस्थान सरकारच्या डिफेंस सात्याच्या कचेऱ्यांस रविवारी सुटी नाही. आठवड्याचे सातहि दिवस पुरा वेळ त्यांच्या कचेऱ्या चालू रहातात. अधिकाऱ्यांस व कारकुनांस आठवड्यांतून एक दिवस आळीपाळीने सुटी मिळते.

बाँबे टॉकाज

बोलपट काढणाऱ्या बरील कंपनीस १९४० साली ९०,७३० रुपये नफा झाला. १ नोव्हेंबर, १९३६ ते ३१ ऑक्टोबर, १९३९ ह्या मुदतीचे ७% दराचे डिबिन्ड प्रेरन्स शेअरवाल्यांना देण्याचे ठरले. नोकरधर्गीस अर्घ्या महिन्याचा पगार बोनस म्हणून मिळाला.

आखूड धग्याची कपास

हिंदुस्थानांत मुख्यतः आखूड धग्याची कपास होते, परंतु हिंदी गिरण्या लांब धग्याची विदेशी कपास मोठ्या प्रमाणावर वापरतात व देशी कपाशीचा उठाव होत नाही. आखूड धग्याची कपास वापरण्याची हिंदी गिरण्यांत सक्ती करण्यासंबंधीच्या प्रश्नाचा विचार हिंदुस्थान सरकारपुढे असून त्याने बंगाल गिरणी-मालक संघाचे त्यासंबंधात मत मागविले आहे.

मुंबई प्रांतातील मच्छीमारीचा धंदा
(१९२९-४०)

दर्यावरील मच्छीमारीचा धंदा-मासळीच्या धंद्यामध्ये लॅचिस वापरण्याचा प्रघात पाहण्याचा प्रयोग पूर्वीप्रमाणेच यशस्वीपणे चालू होता; या वर्षी मच्छीमारीच्या लॅचिसमध्ये एका लॅचची वाढ होऊन त्यांची एकूण संख्या नऊ झाली.

या वर्षी नऊ लॅचिसांनी मिळून २५,०४,४७९ पौंड मासळी आणली. मागील वर्षी १५,०५,१८९ पौंड आणली होती.

मच्छीमारीच्या धंद्याची वाढ होण्यामधील मोठी अडचण म्हणजे म्हणजे मुंबई शहरात मच्छी उतरवून वेण्याच्या अयथावत सोयीच्या ठिकाणाची उणीव आहे हे होय. अशा उताराच्या ठिकाणासाठी जागा मिळविण्याच्या प्रश्नाबद्दल हिंदुत्वान सरकार व पोर्ट ट्रस्ट यांच्या दरम्यान वाटाघाटी चालू आहेत.

उमेदवारः-लॅचिस चालविण्याची माहिती असणारे उमेदवार तयार करण्याच्या योजनेची या वर्षी आणखी प्रगति झाली.

मच्छीमारीच्या सुधारलेल्या पद्धति, मरीन अँकुरियम, मच्छी-मारीच्या झाडा इत्यादीसंबंधी कित्येक योजना सरकारला सादर करण्यांत आल्या; परंतु पैशांच्या ओढाताणीमुळे बगैरे त्या मंजूर करता आल्या नाहीत. मागील वर्षीप्रमाणे या वर्षीहि फिशरीज इन्फॅर्मेशन ब्युरो उपयुक्त कार्य करित होता.

गोड्या पाण्यातील मच्छीमारीः-गोड्या पाण्यातील मच्छी-मारीच्या धंद्याच्या वाढीच्या योजनेकडे सात्याचे लक्ष या वर्षीहि होतें.

गोड्या पाण्यातील मासे गुठगुटीत करण्याच्या उद्देशाने त्या माशांच्या निरनिराळ्या जातींवर प्रयोग करण्यांत आले. मुंबई-नजिकच्या तळ्यांमध्ये माशांच्या काहीं नवीन जाती सोडून वेण्याची तजवीज करण्यांत आली. या तजवीजीचा काय परिणाम होतो इकडे बारकाईने लक्ष ठेवण्यांत आले आहे. गेल्या चार वर्षीत या योजनेचा जो परिणाम झाला त्यासंबंधी आंकडे संकलित करण्यांत येत आहेत.

मासे सारविण्याचीं आवारें (यार्ड्स)-मासे सारविण्याच्या यार्डांची संख्या पूर्वीइतकीच म्हणजे ३२ होती. यापैकी १८ रत्नागिरी जिल्ह्यांत आहेत व १४ उत्तरकानडा जिल्ह्यांत आहेत. यापैकी ११ यार्डांचें काम १२ महिने चालू होतें, १५ यार्डांचें ९ महिने चालू होतें आणि बाकीचीं सहा किरकोळ यार्ड आहेत. ताजे व सारविलेले मासे तसेंच किनाऱ्यावर बाळून तयार होणारें सत यांच्या किंमती सामान्यतः कमी होत्या.

या वर्षी एकूण ३,३१,७७३ मण ताजे मासे यार्डांमध्ये आणण्यांत आले व ११,४१६ मण मीठ सारविण्याच्या कार्यां वापरले गेले. एकूण २,४९,८२५ मण सारविलेले मासे यार्डांबाहेर गेले.

मागील-वर्षी रत्नागिरी जिल्ह्यांत मालवण येथें व कानडा जिल्ह्यांत मजली येथें मासे सारविण्याचीं नमुनेदार छपरें बांधण्यांत आली, तीं या वर्षी वापरण्यासाठी सुद्धी झाली. या नमुनेदार छपरांचा कोळ्यांना फार उपयोग होतो.

मासे सारविण्याचीं उत्कृष्ट प्रकारचीं पात्रें वापरण्याचा उपक्रम म्हणून त्रावणकोर येथून ६ शिल्लदार भांडीं मागविण्यांत आली; पण तीं जानेवारी महिन्याच्या अखेर आलीं म्हणून मच्छी-मारीच्या धंद्यामात त्यांचा उपयोग करणें शक्य नव्हतें.

कॉमनवेल्थ अँड्युअरन्स कं. लि. पुणे विमिदारांकरितां नोटीस.

नोटीस देण्यांत येते कीं, १९२८ च्या विमा कायद्यान्वये, या कंपनीच्या विमिदारांची सभा पुणे येथे कंपनीच्या रजिस्टर्ड कचेरीत कॉमनवेल्थ बिल्डिंग, ९८० सदाशिव पेठ, पुणे, रविवार ता. २२ जून १९४१ रोजीं दुपारीं तीन वाजतां पुढील कामांकरितां भरो.

(अ) मतदार-विमिदारांतर्फे संचालक-मंडळावर एक डायरेक्टर निवडणें.

(१) जे विमिदार डायरेक्टर म्हणून निवडून येण्यास पात्र असतील व ज्यांची निवडणुकीस उमे राहण्याची इच्छा असेल अशा विमिदारांनीं आपापले अर्ज कंपनीकडे पाठवावेत अशी विनंती आहे. असे अर्ज कंपनीच्या मुख्य कचेरीत सभेच्या तार-सेच्या आधीं निदान दहा दिवस पांचवीत अशा वेतांनीं रजिस्टर्ड पोस्टानें पाठवावेत. अशा प्रकारचे अर्ज इंग्रजी अगर मराठी भाषेमधून केले पाहिजेत.

(२) विमिदारांतर्फे होणाऱ्या डायरेक्टरांच्या निवडणुकीमध्ये उमेदवार म्हणून लयक ठरण्यास सारखी गोष्टीची पूर्तता होणें आवश्यक आहे.

(अ) जे कंपनीत जेन्वॉमेन्ट अगर होल लाइफ विमा असावा. असा विमा स्वतःच्या नांवावर बेचन केलेला अगर बदलून घेतलेला चालणार नाही. मात्र ज्यानें विमा घेतला असेल, त्याच्या नांवावर विमा बेचन केला असल्यास चालेल.

(आ) अशा विम्याची एक अगर अनेक पॉलिसीज मिळून एकूण रक्कम त्यावर निवडणुकीपूर्वी मिळालेल्या बोनससह रुपये दोन हजारपेक्षा कमी नसावी.

(इ) असा विमा कमीत कमी तीन वर्षे चालू असलेला पाहिजे; व त्यावर कसल्याहि प्रकारचा बोजा असतां कामा नये.

(ई) असा विमिदार कोणत्याहि कंपनीचा डायरेक्टर, मॅनेजर, कायद्याचा किंवा टेकिनिकल सल्लागार, मॅनेजिंग एजन्ट, विमा एजन्ट अगर नोकर किंवा विमा एजन्टांना नोकीस ठेवणारा इतम नसावा.

(३) सभेस हजर राहू इच्छिणाऱ्या प्रत्येक विमिद्वान सभेंत प्रवेश मिळण्याकरिता जरूर असलेल्या दाखल्यासाठी अर्ज केला पाहिजे व असा अर्ज सभेच्या तारसेच्या आधीं निदान पंधरा दिवस कंपनीच्या मुख्य कचेरीत येऊन पोचला पाहिजे.

(४) विमिदारांनीं आपलीं मत्तें सभेस समक्ष हजर राहून यावीत किंवा प्रॉक्सीनें यावीत. प्रॉक्सीनें मत्तें यावयाचीं झाल्यास मात्र अशा प्रॉक्सी सभेच्या तारसेच्या आधीं निदान सहा दिवस कंपनीच्या मुख्य कचेरीत दाखल झाल्या पाहिजेत. प्रॉक्सी फॉर्म लेखी व विमिदारांच्या नांवाचा असावा. ज्यांना सभेच्या तारसे-पूर्वी सहा महिने अगोदर कंपनीनें पॉलिसी दिल्या आहेत व ज्यांच्या पॉलिसीज सभेच्या तारसेपूर्वी सहा महिने चालू आहेत अशा विमिदारांस मत देतां येईल.

(ब) आर्टिकल नं. १०८ प्रमाणें भागिदारांच्या सभेनें येत्या वर्षाकरितां नेसणूक करण्यासाठी किमान दोन ऑक्टोबर्सचीं नांवें सूचविणें. सध्याचे ऑक्टोबर्स मे. जी. डी. आपटे, बी. ए., जी. डी. ए., आर. ए. हे निवृत्त होत असून फेरनेमणुकीस पात्र आहेत.

नोटीच्या हक्कामवरून
एम. एन. भागवत,
अँडिंग ऑफिस सुपरिटेंडेंट

पुणे
ता. १४-५-४१ }

मुंबई प्रांतातील वाचनालयांची वाढ व सुधारणा

लेखक:—श्री. र. झ. पारस्त्री
(मागील अंकावरून समाप्त)

ही योजना मंडळाने अत्यंत विचारपूर्वक केलेली आहे असे बारीक निरीक्षण केले असता वाचकांचे सहज लक्षांत येईल. ह्या योजनेत सर्वांत लहान सेवकांच्या वाचनालयाला प्रतिवर्षी सरकार ग्रँट रु. २५ व पुढे जास्त मोठ्या सेवकांना, तालुका गावांना व जिल्हा गावांना त्यांच्या गरजांप्रमाणे अधिकाधिक ग्रँट मिळावी अशी शिफारस केलेली आहे. ही सर्वध योजना अमलांत आल्यावर १,००० वर लोकवस्ति असलेल्या सेवकांला प्रतिवर्षी रु. १००; २,००० पासून ५,००० पर्यंत लोकवस्तीच्या सेवकांला रु. १५०; त्यापेक्षा जास्त वस्तीच्या गावांला रु. ५००; तालुका गावांला रु. १,०००; जिल्हा वाचनालयाला रु. ६,०००, प्रांतिक वाचनालयाला रु. २०,००० अथवा रु. २५,००० व मध्यवर्ती वाचनालयास रु. ६०,००० मिळावयाचे आहेत.

मंडळाच्या शिफारशीप्रमाणे सरकारने वाचनालयांचा प्रसार प्रांतभर करण्याचे उरविल्यास बहुजन समाजाची फार मोठी सोय होणार आहे व साक्षरता प्रसाराला यामुळे चांगलीच मदत होईल असेल. या बाबतीत स्थानिक पुढाऱ्यांनी आतांपासून चालू असलेल्या वाचनालयांची सुधारणा करण्यास व जेथे वाचनालये नाहीत तेथे ती स्थापण्यास सुरवात करणे इष्ट आहे. हे काम बऱ्याच अंशी लोकांच्या सहकार्यावर अवलंबून आहे. लोकांमध्ये ज्या प्रमाणांत या चळवळीची संस्कृता दिवून येईल त्या प्रमाणांत सरकारला या बाबतीत पुढाकार घेता येईल. मनुष्याच्या सर्व सुधारणांमध्ये ज्ञानाची सुधारणा ही मुख्य आहे व ती झपाट्याने होण्यास वाचनालयांचा विशेष उपयोग आहे; म्हणून ह्या सुसंधीचा फायदा मुंबई प्रांतातील जनता घेईल अशी पूर्ण आशा आहे.

ब्रिटिश रोख्यांच्या व्याजावर हिंदी इन्कमटॅक्स

च्या ब्रिटिश पौढांतील रोख्यांवरील व्याज ब्रिटिश कायद्यान्वये प्राप्तीवरील कर कापून न घेता दिले जाते, अशा १ एप्रिल १९३८ नंतर विक्रीस काढलेल्या स्टॉक रोख्यांवरील व्याजांतून हिंदी प्राप्तीवरील करहि कापून घेतला जाणार नाही, असे भारत-मंत्र्यांनी कॉमन्स सभेत नुकतेच जाहीर केले. "हिंदी पोर्ट ट्रस्ट्सनी ग्रेटब्रिटनमध्ये उभारलेल्या कर्जरोख्यांवरील व्याजांतून मुळांतच हिंदी प्राप्तीवरील कर कापून घेता येतो, असा हिंदी इन्कम टॅक्सचा कायदा आहे. त्यांत बदलस्ती न करता, वरीलप्रमाणे सबलती जाहीर करणे हिंदुस्थान सरकारच्या अधिकारांत नाही. हिंदुस्थानांत इन्कम टॅक्सच्या कायद्याची अंमलबजावणी अत्यंत कसोशीने केली जाते व करवसुलीसाठी कायद्याचा अत्यंत कसोशीने अर्थ लावला जातो. तथापि, ग्रेटब्रिटनमधील नागरिकांचे बाबतीत मात्र सबलत देण्यांत आली, हे इष्ट नाही." इंडियन चेंबर ऑफ कॉमर्सने वरीलप्रमाणे टीका केली आहे.

लंडन मॉर्गन बँकांसाठी सबलतीच्या व्याजाचे कर्ज प्राथमिक लंडन मॉर्गन बँकांना कर्ज देण्यासाठी मध्यवर्ती लंडन मॉर्गन बँकस मद्रास सरकारने ५ लक्ष रुपये देण्याचे उरविले आहे. ह्या रकमेवर ३% व्याज सरकार घेईल.

दि बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना : १९०९]

अधिकृत भांडवल रु.	२,००,००,०००
वसूल झालेले भांडवल रु.	१,००,००,०००
रिझर्व फंड रु.	१,५५,५०,०००

मुख्य कचेरी : ओरिएण्टल बिल्डिंग, मुंबई.

मुख्यामधील शाखा : मुंबलिन एकसर्वेज, कुलाबा, काळवादेवी आणणे मलबार हिल.

इतर शाखा : अहमदाबाद (मद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद (एलिस मिज शाखा), अहमदाबाद (स्टेसन शाखा), अंधेरी (मुंबई शेजारी), वाढी (मुंबई शेजारी), कलकत्ता (क्लाइव्ह स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस), कलकत्ता (वडा बक्षार), कलकत्ता (चौरींगी स्ट्रॅट), जमशेदपूर, कराची, नागपूर (किंजवे), नागपूर (इतवारी बक्षार), पुणे, पुणे शहर, राजकोट, सुरत.

लंडन एजन्ट्स : वेस्टमिन्सटर् बँक लिमिटेड.

डायरेक्टर्स : सर शुभलाल व्ही. मेहता, के. सी. एस्. आय. (अध्यक्ष) श्री. अंबालाल साराभाई, सर जोसेफ के. नाईट (रजेवर), मि. ए. गेडिस, सर कावसजी जहांगिर, बॅरोनेट, के. सी. आय. ई., ओ. बी. ई., मि. दिन्शा के. दानी, श्री. रामनिवास रामनारायण, मि. आर. एल. केराई.

करंट डिपॉझिट अकाउंटस :

द्वारोज्या रु. ३०० ते रु. १,००,००० रकमेच्या शिलेवर ३% दराने व्याज दिले जाते. रु. १,००,००० वरील व्याज सास योजनेने दिले जाते. सहानाही अखेर व्याजाची किमान रक्कम ५ रु. पेक्षा कमी झाल्यास व्याज दिले जात नाही. कायम, अल्प मुदतीच्या व सेविंग बँक ठेवी योग्य व्याजांने स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पत्रद्वारे.

विलस व सेटलमेंट्सप्रमाणे बँक एगिस्ट्रारद्वारे व ट्रस्टी म्हणून काम करते.

सर्व तऱ्हेचे ट्रस्टीचे काम केले जाते. नियम अर्ज करून मागवावेत.

बँकेसंबंधी नेहमीचा सनसामान्य व्यवहार केला जातो.

एजंट—टी. आर. लालवाणी.

औषधाशिवाय रोगमुक्त व्हा !

आरोग्य चिकित्सा शिक्षक—डॉक्टर, वैद्यांच्या औषधाला कंटाळलेले रोगी निसर्गसिद्ध सुलभ उपायांनी सहज बरे करून आरोग्याचा असणंद सुसोपभोग घ्या ! पैसा वांचवा ! किं. ११ रु.

लंडन-चिकित्सा शिक्षक—ड्रेग, कॉलरा, व इतर हद्दी रोग औषधाशिवाय फंक लेंपने करून रोगमुक्त व्हा ! बजन-देही बना ! नवी तितरी आणुती. किं. ११ रु. ट. ह. शिवाय. यादी फुकट. प्रो. ज्ञानमित्र, शनवार, पुणे २.

K. K. & Co.
Photographic Dealers
POONA.

कोरोना पोर्टबल विकणे आहे.

कोरोना पोर्टबल टाइपरायटर उच्च स्थितीतला सासगी कामासाठी वापरलेला, विकणे आहे.

"क्ष" Co अर्थ.

सुट्ट विचार

रुडोल्फ हेस

नाझी पक्षाचा कट्टा अनुयायी आणि हिटलरच्या प्रभावळीतील एक प्रमुख यूर्ति, रुडोल्फ हेस, हा अनपेक्षित रीतीने स्कॉटलंडमध्ये विमानांतून अचानक उतरला आणि ब्रिटिश सरकारचा कैदी झाला ही अलीकडच्या युद्धाच्या पढामोडींमधील विचित्र घटना होय. हेस ह्याने स्वतः विमान हाकलें आणि तो छत्रीच्या सहाय्याने त्यांतून साळी आला. अशा रीतीने जर्मनीतून बाहेर पडून इंग्लंडमध्ये जाण्यांत त्याचा काय हेतु होता, ह्याविषयी अनेक तर्क चालले आहेत. हेसचें डोळें अलीकडे ठिकाणावर मळहतें आणि वेदाच्या ल्हरींत तो इंग्लंडला गेला असला पाहिजे असें नाझी लोक मासवीत आहेत. आपला जीव जर्मनीत बोक्यांत आल्या कारणानें नाझी लोकांच्या पकडीतून बाहेर पडून सुरक्षित स्थळी जाण्याचा त्यानें विचार केला असला पाहिजे अशी कल्पना इतरत्र करण्यांत येत आहे. वेदाच्या ल्हरींत हेससारखा मनुष्य स्वतः विमान चालवून इंग्लंडमध्ये नेमका उतरले हें संभवनीय दिसत नाहीं. हेसला हिटलरचें अलीकडील वोरण नापसंत असलें पाहिजे आणि जर्मनीत नाझी पक्षाशीं मतभेद प्रगट करणें म्हणजे स्वतःवर मरण ओढून घेणें असल्यामुळे त्यानें आपली सुटका करून घेतली असली पाहिजे. पण तो इंग्लंडलाच कां गेला, दुसरीकडे कोठें कां गेला नाहीं अशी शंका येथें उद्भवते. इतर ठिकाणांपेक्षा इंग्लंडमध्येच आपण सुरक्षित राहूं ह्या समजुतीनें त्यानें इंग्लंडला उड्डाण केले असावें असा तर्क आहे. जर्मनीचे युद्धांतले गुप्त बेट तो आतां फोडतो कीं काय अशी भीती नाझी पक्षास पडली आहे. म्हणून त्याचें डोळें फिरले असल्याची गप त्यानें पिकवली आहे. जर्मनीत नाझी पक्षांत तीव्र मतभेद उद्भवले आहेत आणि असंतोष वाढत आहे असें अनुमान हेसच्या उड्डाणावरून सहजच निघते.

कॉमन्स सभेचें वादविवादग्रह

ब्रिटिश कॉमन्स सभेच्या वादविवादग्रहावर जर्मन बाँब पडून त्याचा नाश झाला आहे. अलीकडे जर्मनीच्या विमानांचे मोठ्या प्रमाणावर अहर्निश हल्ले चालले आहेत आणि त्यांत शत्रूचें वाढतें नुकसान होत आहे. लंडनमध्ये बाँब टाकून पळून जाण्यांत जर्मन विमानांस आतां यश मिळत नाहीं आणि त्यांपैकी अनेक साळी पाडण्यांत येत आहेत. तथापि, जर्मन विमानांच्या झुंडी लंडनवर हल्ला करतात तेव्हां त्यांतले बाँब वाटेले तेथें पडतात. त्यांपैकी काहीं बाँब कॉमन्स सभेवर पडून त्यांतलें वादविवादग्रह निरुपयोगी झाले आहे. ह्या आपत्तीचा कॉमन्स सभेवर कांहींच प्रति-कूल परिणाम झालेला नाहीं. तिचा अधिवेशनं दुसऱ्या सोईस्कर इमारतींत रीतसर चालू आहेत. कॉमन्स सभेचें इतिहासप्रसिद्ध ग्रह जळून नष्ट झालें तरी त्या संस्थेचें नित्याचें काम सुरळीतपणानें चाललें आहे ही गोष्ट ब्रिटिश जनतेची चिकाटी, धैर्य व शिस्त ह्यांची निदर्शक आहे. ह्या संघर्षांत ब्रिटिश मुख्य प्रधान, मि. चर्चिल, ह्यांनीं काढलेले उद्गारानु नमुनेदार आहेत. ते एका प्रश्नास उत्तर देताना म्हणाले कीं, कॉमन्सच्या सभागृहाची झालेली नासपुस दुरुस्तीनें दूर करण्याच्या मर्यादेपलीकडे गेली आहे, परंतु सध्या उपयोगांत आणलेल्या जागेस कांहीं बरें-बाइत झाल्यास वापरतां यावें म्हणून तिसऱ्या गृहाची तयारी आम्हीं करित

आहों. शत्रूच्या हल्ल्यांनीं ब्रिटिश राजकीय संस्थांच्या मासुली कार्यांत संद पडणार नाहीं अशी तजवीज होत असल्याचें त्यांनीं सांगितलें. लॉर्डींच्या सभागृहाचा उपयोग कॉमन्सला करतां येईल ह्या सूचनेस उत्तर देताना ते म्हणाले कीं त्या सभेसहि विशिष्ट ऐतिहासिक महत्त्व असल्यानें तें ग्रह त्या संस्थेकडेच राहिलें पाहिजे.

युद्धक्षेत्र पसरलें

ग्रीसमधील लढाई संपतांच भूमध्य समुद्रांत ब्रिटिश आरमारी बलाचा समाचार घ्यावयाचा आणि सुएजच्या कालव्यावर हल्ला चढवून ब्रिटिश सत्तेच्या मुळासच हात घालावयाचा असा बेट हिटलरनें केला असल्याचें अलीकडच्या जर्मन कारस्थानावरून स्पष्ट दिसतें. फ्रेंच सरकारास पेचांत घरून सीरियामध्ये त्याच्या संमतीनें शिरकाव करावयाचा आणि जिब्राल्टरच्या बाजूस त्याच-वेळीं गडबड माजवावयाची अशी जर्मनीची दुहेरी योजना उघड होते. इराकमध्ये फंदुकितुरी करून ब्रिटिश सत्तेस आणि तिच्या तेलाच्या पुरवठ्यास तिकडून शाह देण्याचाहि घाट जर्मनीनें घातला. रशीदअल्लीशीं जर्मनीनें संथान बांधलें आणि ब्रिटिशांशीं कुरापत काढण्यास त्यास फूस दिली. ब्रिटिश फौज बसरा येथें वेळींच जाऊन पोहोंचली आणि तिनें रशीदअल्लीनें चालवलेल्या गडबडीस पायबंद घातला. पूर्वीच्या तहाप्रमाणें आपलें सैन्य इराकमधून नेण्यास ब्रिटिशांस अधिकार असतां रशीदअल्लीनें त्यास विरोध केला. सुद्ध इराकी लोकांचा त्यास पाडिवा नसतां जर्मनीच्या विधावणीनें त्यानें उचल लाष्टी. बिहारी येथील फ्रेंच सरकारच्या संमतीनें सीरियामधील विमानग्रहांचा उपयोग जर्मनीनें करण्यास प्रारंभ केला आहे. सीरियांत फ्रेंच सरकारास वास्तविक आतां रीतसर सत्ता नाहीं. तथापि, जर्मनीच्या भीतीनें तें सरकार आपल्या जुन्या दोस्ताच्या म्हणजे इंग्लंडच्याविरुद्ध वागावयास उद्युक्त झालें आहे. आज किरयेक आठ-बडे जर्मनी व फ्रान्स ह्यांचिमध्ये वाटाघाटी चालू होत्या आणि बिहारी येथील युद्धें फ्रेंच सरकार जर्मनीच्या डावपेचांस आतां बळी पडलें आहे. बिहारी येथील मंत्रिमंडळास कांहीं सवलती देण्याचें आभिष दाखवून इंग्लंडविरुद्ध त्याचें सहाय्य हिटलरनें मिळविलें आहे. ह्या सवलती कोणत्या आणि बिहारी सरकारनें दिलेलीं अभिवचनें कोणतीं हें अजून स्पष्ट झालें नाहीं. परंतु हिटलरच्या धमक्या व आभिष ह्यांस घुडकावण्याचें धैर्य मासिल पेटीं ह्यांस झालेलें नाहीं हें उघट होत आहे. सीरियामध्ये जर्मन विमानांवर हल्ले करून त्यांचा नाश करण्याची घडाली ब्रिटिश वैमानिक-दलानें दाखवली आहे. जर्मनीच्या फौजेचें व इतर सहाय्य इराकमध्ये रशीदअल्लीस जाऊन पोहोचूं नये ह्या हल्ल्यांचा उद्देश आहे. युद्धस्थानाशीं जर्मनीचीं बोलणीं चाललीं च आहेत. पण तें राष्ट्र शत्रूस बधणार नाहीं. भूमध्यसमुद्राच्या पूर्वभागांत युद्धक्षेत्र पसरवण्याचा व पश्चिम एशियांत गडबड उढवून देण्याचा प्रयत्न हिटलरनें रचला आहे. तथापि, ऑफिकेंत जर्मनी व इटली ह्यांनीं प्रगति होण्याचें थांबलें आहे, एवढेंच नव्हे तर सोलूमच्या बाजूस त्यांस माचार घ्यावी लागली आहे. ऑफिकेंत ब्रिटिशांचें बळ संघटित होत आहे आणि शत्रूस व्यवस्थित रीतीनें तोड देण्याची त्यांची तयारी आहे.

हवाई हल्यांपासून संरक्षण करण्यासाठी केलेला सचर्चा

त्यावर प्राप्तीवरील कराची आकारणी

व्यापार अथवा उद्योगवृद्धे खासाठी वापरण्यात येणाऱ्या माल-मत्तेचे हवाई हल्यांपासून संरक्षण व्हावें, ह्याकरिता एकाद्याने कांहीं रकम सचर्चा केली, तर ती रकम प्राप्तीवरील कराचे आकारणीतून वजा करता येते किंवा नाही, असा प्रश्न उपस्थित झाला आहे. ह्या संबंधात सेंट्रल बोर्ड ऑफ रेव्हन्यूने साठील पत्रक काढले आहे. प्राप्तीवरील कराचे संबंधातील सर्वसाधारण तत्त्व असे आहे की, एखाद्या सचर्चांमुळे जिद्दी निर्माण होत असेल, तर तो सचर्चा भांडवली सचर्चाचे सद्वर्तन येतो व त्यावर प्राप्तीवरील कर माफ होऊ शकत नाही. परंतु, हवाई हल्यांपासून बचाव करण्याचे संबंधातील योजना दीर्घकालीन स्वरूपाची नसेल, तर त्यासाठी केलेल्या सचर्चा कराची माफी देण्यास हरकत नाही. हवाई हल्ल्यांचे संबंधातील विषयावर व्याख्याने देण्यासाठी फी देणे, त्यांवरील वाढूमय विकत घेणे, इत्यादीस माफी मिळेल. शिट्या, मुसत्राणे, इत्यादि वस्तू कांहीं वर्षे टिकतील, तेव्हा त्यांस भांडवली सचर्चा म्हणावा कां काय, अशी शंका येणे शक्य आहे. त्यांस शिल्लकी माल समजणे व त्यांची वर्ष-अखेर किंमत ठरवणे, हाच युक्त मार्ग दिसतो. ह्या युद्धविषयक सचर्चा इतका काटेतोलपणे विचार करू नये, असे बोर्डाचे मत आहे. इमारतीस केलेल्या दुफट्या, सुधारणा, इत्यादींचा उपयोग युद्धसमाप्तीनंतर होणार नसेल तर त्यांवरील सचर्चा मान्य केला जावा. तथापि युद्धसमाप्तीनंतरहि ह्या बाबी उपयोगी येणार असतील, तर त्यांवरील सचर्चा भांडवली स्वरूपाचा समजून त्यांवर घसारा काढू यावा. जादा नफ्यावरील कराची आकारणीसहि हे तत्त्व लागू करण्यांत यावयाचे आहे.

पर्सनल प्रेस सविहस

पुणे पत्रकारसंमेलनासाठी आलेल्या पत्रकारांनी पर्सनल प्रेस सविहसच्या कचेरीस सोमवार ता. १९ मे रोजी सकाळी ८ ते १० भेट दिली. विविध भाषांतील सुमारे २०० नियतकालिकांतून वेगवेगळ्या विषयांवर कात्रणे कशी पद्धतशीर पाठविली जातात हे सविहसचे चालक श्री. ना. तु. ठाकूर यांनी पाहण्यांना समजाऊन सांगितले. या प्रसंगी स्थानिक व बाहेरील अनेक पत्रांचे प्रतिनिधी आले होते.

शेतकरी कर्जांनिवारण व कुटुंबसंरक्षण कायदा

शिक्षण वर्ग

हा वर्ग सिंदखेडा जि. प. सा. येथे ता. २५ मे १९४१ पासून चार दिवस श्री. विनायक गणेश तिले हे चालविणार आहेत. या वर्गात या कायद्याची माहिती चर्चात्मक रीतीने सांगोपांग देण्यांत येईल. तरी शेतकरी, सावकार, जमिनीचे मालक, शेतकऱ्यांचे हितचिंतक यांनी या कायद्याची माहिती जरूर करून घ्यावी. विशेष चौकशी सिंदखेडा येथे को. ऑ. सुपरवायाक्षिंग युनियनमध्ये करावी असे ह्यासचे व्यवस्थापक श्री. वासुदेव रामचंद्र वाणी कळविताने.

बडोदे को. इन्स्ट्रुअरन्स सोसायटी

१९३९-४० साली बरील सोसायटीने १ लक्ष २ हजार रुपयांचे २०० विभे स्वीकारले.

देशी औषधें तयार करणारा

महाराष्ट्रातील प्रमुख कारखाना

पेठू (अंजिमिना) व सर्व प्रकारच्या आजारांनंतर येणाऱ्या

अशक्ततेवर

रक्तवर्धक

वापरा.

सर्वत्र मिळतें.

—: केंद्रे —:

पुणे, मुंबई, उमरावती, नागपूर, सांगली,
कोल्हापूर, हुबळी.

आयुर्वेद रसशाळा

पुणे, लि. पुणे ४.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.

स्थानिक शाखा : वेळून जिमखाना, पुणे ४.

मुंबमी शाखा : वलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत भांडवल	: रु. १०,००,०००
विक्रीस काढलेले भांडवल	: रु. ५,००,०००
सपलेले भांडवल	: रु. ३,७९,७००
वसूल झालेले भांडवल	: रु. १,८९,८५०
एकूण सेवते भांडवल	: रु. ३१,००,०००

डायरेक्टर्स

प्रो. वा. गो. काळे, अध्यक्ष

श्री. भों. क. साठे

श्री. न. ग. पवार

श्री. चं. वि. रानडे

श्री. वा. उ. वर्दे

श्री. मा. रा. जोशी

श्री. श्री. गो. मराठे

श्री. र. चि. सोहोनी

मि. फ. दो. पदमजी

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व सरकारी रोखे यांची सुरेदीविक्री कसोशीने करून दिली जाते.

बँकेच्या शेअरवर १९४० अखेर पुण्या होणाऱ्या वर्षी द. सा. द. शेंकडा ४ टक्के करमाफ डिव्हिडंड दिले गेले. बँकेची शेअरविक्री चालू आहे.

म. वि. गोखले

मॅनेजर.

निवडक बाजारभात

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)

१%

सरकारी आणि निमसरकारी रोखे

५% करमाफ लोन (१९४५-५५)	११०-१४
४% १९४३	१०४-५
३% निममुदत	९५-४
३% १९४४-५०	१०२-१०
३% (१९६३-६५)	९४-१०
२% १९४८-५२	९४-८
४% पोस्ट टूट (लांब मुदत)	१०८-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत)	१०७-८
४% व्हेसर कर्ज (१९५३-६३)	११५-०
५% व्हेसर कर्ज (१९५५)	१२५-०

मंडळ्यांचे भाव

(कंसातील पहिला आकडा मागाची दरांनी किंमत, दुसरा आकडा स्वयंल धालेले मांडवळ व कंसांततरचा आकडा वार्षिक डिप्लिंडंट दरांविनी.)

बँका

बँक ऑफ इंडिया (१००-५०) ११%	१३६-१२
बँक ऑफ बरोदा (१००-५०) १०%	१०६-४
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५०-२५) ८%	४१-१२
इंफिरिअल बँक (५००) १२%	१५४-८
एचि. मॉ. को. बँक (५०) २ रु.	५३-८
रिझर्व्ह बँक (१००) ३%	१०२-१२

घीज

बाँचे ट्यूबे ऑई. (५०) ३३%	१३०-०
कराची (१००) ९%	२१५-४
पुणे इलेक्ट्रिक (१००) ९%	२२५-१०
टाटा पाँवर ऑई. (१०००) ५%	१५३०-०
आंध्र व्हॅली ऑई. (१०००) ७%	१८३५-०

रेल्वेज

दौंड-बारामती (१००) ४%	१०४-४
पाचोरा-जामनेर (१००) १%	५८-०
अहमदाबाद पांतज (५००) ११%	८७१-४
नागरी व्हॅली (५००) ८%	६४५-०

इतर

बेलापुर शुगर (५०) १० रु.	१९९-०
इन्व्हेस्टमेंट टूट (१००-५०) २ रु.	४४-०
शिंथ्या स्टीम (१५) १ रु.	१९-५
न्यू इंडिया विमा (७५-१५) १ रु. ८ आ.	४१-१४
ओरिएंटल विमा (२००) १२५ रु.	३२०-०
राया आयर्न प. प्रे. (१५०) ९%	२१३-१२
राया आयर्न यु. प्रे. (१००) १८ रु. १० आ.	१४७-४
राया आयर्न ऑई. (७५) १५ रु.	३५२-८
राया आयर्न डिफर्ड (३०) ७५ रु. ११ आ. ३ पे.	१७०२-८
असोसिएटेड सिमेंट (१००) ५ रु.	१३३-४

सोने-चांदी

सोने (मिंट) प्रत्येक तोळ्यास	४२-४-६
चांदी प्रत्येक १०० तोळ्यास	६२-८-६

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणें व टकळ
ह्यावर अनुभविक उपाय
संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग कं. अहमदाबाद

“ अर्थ ” ग्रन्थमालेंतील पुस्तकें

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची लोकप्रिय पुस्तकें.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
दुसरी आवृत्ति किं. १ रु. ८ आ.

२ रिझर्व्ह बँक : किं. १ रु.

३ व्यापारी उलाढाली : किं. १ रु.

* * *

१ भारतीय अर्थशास्त्र : किं. ५ रु.

२ अर्थशास्त्र : किं. ३ रु.

अर्थशास्त्र, बँकिंग, सहकार इत्यादि विषयांवरील इतर पुस्तकेंहि पुरविलीं जातील.

अर्थ ग्रन्थमाला, पुणें ४.

पुण्यांत आल्यावर

सुशिक्षितांनीं सुरु केलेल्या

OUR HOME

या

कामालीच्या स्वच्छ, सात्विक व पुष्टिदायक

निवास भोजनालयांत

उतरण्यास या.

मध्यवर्ती, हवाशीर मोकळी जागा व सर्व सुखसोयी

याच एका ठिकाणीं

अनुभवास येतील.

अंबर होम,

६१९ शानवार पेठ, नाटूंचे हौदासमोर, पुणें.

उन्नज मल्टिपर्पज को. सोसायटी, लि.
(कन्हाड, जि. सातारा)

वरील सोसायटीचे पटावर २२ सभासद आहेत. मॅनेजिंग कमिटीचे सर्व सभासद साक्षर आहेत. सभासदांना एकूण ४५० रुपयांची कर्जे दिलेली आहेत. सोसायटीने माळाच्या विक्रीवर एकूण ९४ रु. १ आ. ६ पै कमिशन मिळवले. १ मे, १९४१ चा ताळेबंद १,१२९ रुपयांचा आहे. सोसायटी १-६-१९४० रोजी नोंदण्यात आली, त्या मानाने तिची प्रगति चांगली चालली आहे. सोसायटीच्या सर्व सभासदांनी व ४ विंगर सभासदांनी तिचा फायदा घेतला आहे. इतर सोसायत्यांचे सभासद व लँड मॅनेजिंग बँकेचे सभासद ह्यांवर उन्नज मल्टिपर्पज को. सोसायटीमार्फतच आपला माळ विकण्याची सक्ति करावी, अशी सूचना करण्यात आली आहे. सहकारी सात्याचे डेप्युटी रजिस्ट्रार आपल्या शैल्यांत लिहितातः— “विक्रीचा व्यवहार बाढावयास पाहिजे. सभासदांच्या गरजा भागविण्याचे संबंधांत पुष्कळ सुधारणा होण्यास वाव आहे. भाग मांडवळ अजुने आहे. सभासदांची संख्याही थोडी वाढली पाहिजे. कमाल चरक व नांगर ह्यांच्या स्त्रेदीसारी सोसायटीने करत देखीलपमेंट बोर्डाकडे प्रयत्न करावा. सोसायटीचे चालक, विशेषतः अध्यक्ष व सेक्रेटरी, सोसायटीचे व्यव-

हारांत विशेष लक्ष पुरवीत आहेत.” सोसायटीचे ऑडिट २६-८-४० रोजी झाले. ती “ब” वर्गीत आहे.

परस्पर सहकारी मंडळी, अन्वलिमिटेड, हुचोडी

वरील संस्थेचा १-६-२९ ते ३१-५-४० अखेरचा वृत्तांत आमचेकडे आला आहे. वर्षअखेर मंडळीच्या पटावर ३०४ सभासद आहेत. मंडळीकडे सभासदांच्या १३,४७९ रुपयांच्या व विंगर-सभासदांच्या २३,२६९ रुपयांच्या, मिळून ३६,७४८ रुपयांच्या ठेवी आहेत. साल अखेरीस ३७,२२६ रुपये कर्ज येणे असून त्यांत थकबाकी ५,०२३ रुपये आहे. मंडळीचा रिझर्व्ह संड ५,७४५ रुपये व इमारत फंड १,२५० रुपये आहे. अहवालाचे वर्षी मंडळीस ८५१ रुपये नफा झाला. मंडळीने बँकेकडून कर्ज घेतलेले नाही. संस्थेच्या सभासदांची, बोजे वजा जातां, जिंदगी सुमारे तीन लक्ष रुपयांची आहे असें समजते. मंडळीची रीप्यन्सुबिलिटी मे, १९२५ मध्ये झाली, त्यावेळीं ठेवी २१ हजारांच्या, रिझर्व्ह फंड ३९३० रुपयांचा व इमारत फंड ० रुपये होता. पांच वर्षांत सेव्हतें मांडवळ २५,१८२ रुपयांचे आतां ४४,६०३ रुपये झाले आहे. वरील सर्व माहितीवरून संस्थेच्या प्रगतीची कल्पना येईल.

या नव्या शोधानें सर्व जगभर खळबळ उडवून दिली आहे.

दहा हजार रुपये अगदी फुकट.

अमृतसरमध्ये २॥ रु. तोळा सोनें

मिनव्हां गोल्डची बरोबर प्रशंसा ! मिनव्हां गोल्ड हा नकळी सोन्याचा अगदी नवा शास्त्रीय आविष्कार होय. त्यानें केवळ वैज्ञानिकानाच आश्चर्यानें थक करून सोडले पणदेच नव्हे, तर सर्वसाधारण लोकांची एक अत्यंत मोठी उणीव भरून काढली आहे. सर्व छिया त्याच्या दागिन्यावर बेहद खुष होतात. ज्या वरांत हें सोनें एकदां शिरलें तेथून दोनदोनदा तीनतीनदा त्यांस मागण्या येत आहेत.

मेहेरवान लाला विचारतनसाहेब, म्युनिसिपल कमिश्नर, पठानकोटाहून २५ आक्टोबरला लिहितात—“ काळ आपल्या सोन्याचें पार्सल मिळाले; घन्यवाद ! आपण हा नवीन पदार्थ तयार करून जगाची एक मोठीच उणीव भरून काढली आहेत. उलट टपालीं आपणही तीन तोळे सोनें पाठवावे. ”

याप्रमाणें उत्तर हिंदुस्थानातील सर्व प्रसिद्ध वर्तमानपत्रें उदाहरणार्थ रियासत, काँग्रेस, स्वास्तिक, अलामान, जमीनदार, गुरुचंटाळ प्रताप, इत्यादींनीं प्रशंसोद्गार खुषीनें छापले आहेत.

हें सोनें कसास लावले तर अस्सल सोन्याचाच रंग दासवते आणि अस्सल सोन्याप्रमाणेंच ठोकलें व गाळले जातें. याचे हरएक प्रकारचे दागिने बनवता येतात. नापसंत पडल्यास किंमत परत मिळण्याची गॅंटी आहे; खास प्रसारासाठी किंमत १ तोळ्यास २॥ रु.; ३ तोळ्यास ७ रु.; ६ तोळ्यास १३ रु.; व ४० तोळ्यास ८० रु.

मिनव्हां गोल्डचे बनवलेले दागिने

मिनव्हां गोल्डच्या बनवलेल्या बांगड्या दर जोडीला २ रु.; कानांतील सोन्याचे दूळ दर जोडीला ३ रु.; सड्याची अंगठी ३ रु.; साधी मुंबई फॅशनची अंगठी २ रु.; जाळीच्या बांगड्या दर जोडीला ५ रु.; (नेकलेस) माळ १२ रु.; लॉकेट ६ रु.; दस्तबंद दर जोडीला १४ रु.

याल पसंत पडला नाही तर परतबोलीची सारी. पोस्टाचा सर्व फकट ८ आणे पडतो.

या गोष्टी सोट्या ठरवून देणारास दहा हजार रुपये फुकट दिले जातील. याशिवाय दर तीन तोळे सोनें स्त्रेदी करणारास टिकाऊपणा व सोदिये याची १० वर्षे गॅंटी असलेले एक फॅन्सी रिस्टबॉच फुकट दिले जाईल; गॅंटीचा कागद प्रत्येक घड्याळाबरोबर पाडला जातो.

मिळण्याचा पत्ता—मॅनेजर अमेरिकन मिनव्हां गोल्ड हाऊस, (A. P.) K. C. अमृतसर.


राहणेची व भोजनाची उत्तम सोय



फोन नं. ७७९ गणपती चौक

व्यवस्थापक





सरकारी डिप्लोमा मिळाल्यानंतर पुढील प्रॅक्टिस व धंदेशिक्षण घेऊन
जर्निमन टेलर व्हा.
मुदत सहा ६ महिने, फीसह सर्व खर्च ६० रु., अगदी नवीन विद्यार्थ्यांस
फीसह सर्व ११० रु. मुदत १ वर्ष
फराडकर टेलर्स अँड कॅडिमी, ६७२ सदाशिव, पुणे.

N. V. WADNERKAR

Gold & Silver Smith, Jeweller & Engraver,
Electro-plater & Manufacturer of Sporting
Trophies, Medals, Cups etc.
- - Raviwar Peth, Saraff Bazar, - -
POONA CITY.

अर्थशास्त्र

लेखक:—मो. वा. गो. काळे व मो. व. गो. कर्वे
पुस्तकंख्या सुमारें ३००; किंमत १ रुपये
या ग्रंथांत अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धान्तांचें विवेचन केले
आहे.

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
२ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ घेऊन स्वतःची खात्री करा व पैशाचा मोबदला घ्या.

बंबाचे
माडीवर

महिंद्रकर ब्रदर्स
तयार कपड्यांचे व्यापारी

बुधवार
चौक,
पुणे

'अर्थ' ग्रन्थमाला

बँका आणि त्यांचे व्यवहार

लेखक:—प्रो. वा. गो. काळे व श्री. श्री. वा. काळे

दुसरी आवृत्ति

या पुस्तकांत बँकांची घटना, व्यवहार व कामकाजाची पद्धति यांचें सोपपत्तिक विवेचन अत्यंत सोप्या भाषेत केलेलें असून बँकांनीं आपला व्यवहार सुरक्षितपणें व फायदेशीर रीतीनें कसा करावा या बाबतींत अनेक महत्त्वाच्या व उपयुक्त सूचना केल्या आहेत. चलन, हुंडणावळ, आधुनिक तऱ्हेच्या बँका, मध्यवर्ती बँका, सहकारी बँका, सावकारी धंदा, ठेवी, डिस्कॉंट व कर्जे इत्यादि महत्त्वाच्या प्रचलित व व्यावहारिक विषयांची सांगोपांग चर्चा त्यांत आली आहे. सध्याच्या परिस्थितींत प्रत्येक महाराष्ट्रीय नागरिकास वरील प्रश्नांची माहिती अत्यावश्यक असल्यानें मुद्दाम त्यांचें बोधप्रद विवेचन या पुस्तकांत केलें आहे. विषयाची मांडणी व विवेचनपद्धति सुलभ असल्यामुळें सदर पुस्तक सर्वसाधारण वाचकांसहि उपयुक्त होणार आहे. किंबहुना, त्यांचेकरितांच तें सहेतुक लिहिलें आहे, असें म्हणण्यास हरकत नाही. सबब, बँकांचे भागीदार, ठेवीदार, डायरेक्टर, गिन्हाइक, व्यवस्थापक आणि नोकर यांनीं विशेषतः हें पुस्तक अवश्य वाचावें.

इसऱ्या आवृत्तिंत आवश्यक त्या नवीन माहितीची भर घालणारी अनेक प्रकरणे समाविष्ट केलीं असून रिझर्व्ह बँकेनें सुचविलेल्या कायद्याच्या मसुद्याचें विवेचनहि त्यांत आलेलें आहे.

किंमत १ रु. ८ आ. टपालखर्च वेगळा.

पुस्तकें मागविण्याचा पत्ता:—(१) व्यवस्थापक, अर्थ ग्रन्थमाला, पुणें ४.

(२) को-ऑपरेटिव्ह बुक डेपो, ९ बेक हाउस लेन, फोर्ट, मुंबई.

रिसबूड ब्रदर्स, टेलर्स

वक्तशीरपणा व फिटिंग ह्याची गॅरंटी

Prop. M. V. Risbud, B. A.

सदाशिव पेठ हौदानजीक, पुणें २.

महिलांचे भरतकाम व विणकामाच्या सामानाचें दुकान

एम्ब्रॉयडरी मार्ट

६१६ शनवार पेठ, पुणें २.

हें पत्र पुणें, पेठ मांबुडां घ. नं. ११५११ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. विठ्ठल हरि चव्हे, यांनीं छापिलें व रा. श्रीपाद दामन काळे, बी. ए., यांनीं 'दुर्गापिनास,' मांबुडां, घ. नं. १२१११, पुणें शहर, येथें प्रसिद्ध केलें.